

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2770/19

ע"פ 2771/19

לפני :
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופט ג' קרא

המערער בע"פ 2770/19
והמשיב בע"פ 2771/19 :
זוהר כץ

נ ג ד

המשיבה בע"פ 2770/19
והמעררת בע"פ 2771/19 :
מדינת ישראל

ערעורים על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים
(כב' השופט א' רובין) בת"פ 13-07-30547 מיום 6.3.2019

תאריך הישיבה :
כ"ה בטבת התש"ף (22.1.2020)

בשם המערער בע"פ 2770/19
והמשיב בע"פ 2771/19 :
עו"ד חי הבר

בשם המשיבה בע"פ 2770/19
והמעררת בע"פ 2771/19 :
עו"ד אייל פרזון ; עו"ד עמרי קופלר ; עו"ד אשר
גושן

פסק-דין

השופט ע' פוגלמן:

ערעורים על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט א' רובין)
בעניינו של המערער בע"פ 2770/19 (להלן: המערער), שהורשע לפי הודאתו בעבירות
על חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (שיכונה להלן: חוק ההגבלים העסקיים,
כשמו במועד ביצוע העבירות; ראו חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מס' 21) התשע"ט-

2019, ס"ח 2781) ובעבירות נוספות במסגרת מעורבותו בתיאום מכרזי גיזום שפורסמו על ידי חברת החשמל או רשויות מקומיות.

תמצית העובדות וההליכים

1. על עיקרי הפרשה העומדת ביסוד ההליך שלפנינו, עמדתי בע"פ 6339/18 בלווא נ' מדינת ישראל (15.1.2020) (להלן: עניין בלווא) שעסק במעורבים אחרים בפרשת קרטל הגיזום שעניינם נדון בכתב אישום מקביל, ועל כן אעמוד כעת רק על עיקרי הדברים הצריכים לעניין. המערער שלפנינו הורשע על יסוד הודאתו ב-7 עבירות של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות; 6 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות; שתי עבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד ושתי עבירות של הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון). לפי כתב האישום המתוקן, המערער – ששימש בתקופה הרלוונטית לכתב האישום מנהל בכיר בחברה שעסקה במתן שירותי גיזום עצים (להלן: החברה) – היה מעורב בתיאום מכרזים שפורסמו על ידי חברת החשמל, עיריית תל אביב, עיריית פתח תקווה ועיריית חיפה לביצוע עבודות גיזום עצים. בחלק מהמכרזים נושא כתב האישום הגיש המערער בשם החברה, על פי הנטען, "הצעות גיבוי" (הצעות במחירים גבוהים יותר מההצעה שסוכם מראש שתזכה במכרז, שנועדו ליצור מראית עין של תחרות), בחלקם לא התמודדה החברה, ובחלקם – זכתה החברה במכרז, הכל בהתאם לסיכומים קודמים באשר לזהות הזוכה במכרז בכל אחד מהמקרים, לפי הפירוט בכתב האישום המתוקן. בנוסף, בשני מקרים קיבלה החברה, על פי כתב האישום, תשלומים עבור הסיכום עם המערער כי היא לא תתחרה במכרז או כי תוגש הצעת גיבוי מטעמה, שהוסוו (בחלקם) כתשלומים עבור עבודות גיזום.

2. בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט א' רובין) הרשיע את המערער ביום 18.6.2017 לפי הודאתו בעבירות שיוחסו לו כאמור. לבקשת המערער הוגש בעניינו – עובר למתן גזר הדין – תסקיר מטעם שירות המבחן, ובו תוארו קורות חייו ועברו הפלילי, הכולל הרשעה בעבירות של מתן שוחד, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט והטרדת עד, שבגינן נגזר עליו (במסגרת הסדר טיעון) עונש של מאסר בפועל בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס (להלן: התיק הקודם). בתסקיר צוין כי המערער הביע נכונות להשתתף בהליך טיפולי אולם התרשמותו של שירות המבחן הייתה כי המוטיבציה לכך "חיצונית לטיפול" ונובעת מחששו של המערער מפני תוצאות ההליך הפלילי. שירות המבחן עמד על השיקולים התומכים בבחירה בהליך טיפולי, ובהם מצבו הרפואי המורכב של המערער, אולם לא מצא להמליץ באופן חד משמעי על אפיק טיפולי, בין היתר נוכח

חומרת העבירות והעבר הפלילי המתואר. בסופו של דבר צוין בתסקיר כי אם בית המשפט יבחר במסלול הטיפול, המערער יוכל להשתלב בהליך זה במסגרת שירות המבחן ואם יוטל עליו עונש מאסר, הומלץ להפנות את המערער להליך אבחון ומיון מוקדם אצל שירות בתי הסוהר.

3. בגזר דין מיום 6.3.2019 קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם לעבירות שבהן הורשע המערער נע בין 10 ל-36 חודשי מאסר בפועל (לאחר שמצא לסווג את האישומים בפרשה כאירוע אחד, שלו יש לקבוע מתחם אחד). זאת בהתחשב בפגיעה באינטרס הציבורי כתוצאה מביצוע עבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים ונסיבות ביצוע עבירות אלו (לצד עבירות נוספות), שבמסגרתן תיאמו הצדדים את הגשת ההצעות בכמות "נכבדה" של מכרזים במשך תקופה לא קצרה, באופן מתוכנן ובשיטתיות. עוד צוין לכף החומרה חלקו המרכזי של המערער בקרטל הגיזום, הגם שמעורבותו בתיאום המכרזים השונים השתנתה ממקרה למקרה ולצדו פעלו שותפים מרכזיים אחרים (ועל כך עמד בית המשפט בפירוט בגזר הדין). לצורך קביעת העונש בתוך המתחם שקל בית המשפט, בין היתר, את נסיבותיו האישיות של המערער (ובהן מצבו הרפואי); את הודאתו; את העונשים שהוטלו על מעורבים אחרים בפרשה; את הבעת החרטה מטעמו; את עברו הפלילי; ואת חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות. על רקע השיקולים האמורים גזר בית המשפט על המערער עונש של 11 חודשי מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו); מאסר על תנאי (כפי שפורט בגזר הדין); וקנס בסך של 100,000 ש"ח. בנוסף, בית המשפט הורה על חילוט בסכום 174,000 ש"ח מנכסי המערער שנתפסו לפי סעיף 21(א) לחוק איסור הלבנת הון. בהחלטה נוספת מאותו יום הורה בית המשפט המחוזי, בהסכמת הצדדים, על עיכוב ביצוע גזר הדין, על כל חלקיו, למשך 60 ימים – לשם הגשת ערעור.

הן המערער הן המדינה הגישו ערעורים על גזר הדין, שנדונו לפנינו במאוחד. כמו כן, לבקשת המערער ובהסכמת המדינה, הורה בית משפט זה על עיכוב ביצוע של עונש המאסר בפועל ושל מימוש הסכום שנתפס בהליך קמא לצורך החילוט (החלטת השופט נ' הנדל בע"פ 2770/19 מיום 5.5.2019).

טענות הצדדים

4. המערער טוען כי חלקו ומעורבותו של עד המדינה בפרשה שלפנינו (אף במהלך ניהול החקירה הסמויה) גדולים ומשמעותיים, וכי היה מקום לתת לכך משקל לקולה בגזירת עונשו. נטען כי המדינה לא הציגה אומדן לגבי הנזק שנגרם כתוצאה מתיאום המכרזים נושא כתב האישום וכי מכל מקום היקפו קטן מהתמורה הכוללת של המכרזים,

שכן גם אם נעשה תשלום ביתר עבורן, העבודות בוצעו בסופו של דבר. בין היתר, מפרט המערער כי בחלק מהאישומים – למשל לגבי מכרזי ירושלים, מכרזי הדרום ומכרז רעננה, חלקו היה שולי לעומת הרווח שהפיקו משתתפים אחרים בתיאום; וכי ביחס למכרז פתח תקווה, הצעתה של החברה הייתה נמוכה ב-48% ממחיר האומדן של העירייה עצמה ועל כן למעשה העירייה לא נדרשה לשלם מחיר גבוה יותר בעקבות תיאום המכרז. המערער טוען כי בית המשפט המחוזי לא השווה נכונה בין עניינו ובין ענינם של נאשמים אחרים, שהעונש שנגזר עליהם קל משלו, או לחלופין – שמעורבותם חמורה משלו. באשר לגזירת העונש בתוך המתחם, נטען כי לא ניתן משקל מתאים להליך השיקום שעבר המערער, וכן לחלוף הזמן מאז ביצוע העבירות ולהשלכותיו של עונש מאסר מאחורי סורג ובריח על המערער ועל משפחתו. עוד נטען כי העונש שנגזר על המערער לא משקף את העובדה כי מדובר בתיק תקדימי מבחינת החיבור בין עבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים ועבירות לפי חוק איסור הלבנת הון. אשר לחילוט ולקנס נטען כי שיעורם לא הולם את מצבו הכלכלי והאישי כפי שהוצג לבית המשפט המחוזי, וכי בגזירת הקנס לא ניתן משקל לקנס שהוטל על החברה.

5. המדינה עותרת מצדה להחמיר את העונש שהוטל על המערער. לטענתה, גזר הדין של בית המשפט המחוזי לא נותן ביטוי הולם לחומרת מעשיו של המערער בקרטל הגיזום, שבמסגרתו הוקמה "תעשייה שלמה" לתיאום מכרזים ולחלוקת שוק שיטתית וכלל-ארצית, במשך תקופה ארוכה. המדינה טוענת כי בגזר הדין לא ניתן ביטוי מספק לעבירות הנוספות שביצע המערער, ובהן עבירות קבלת דבר במרמה, שפגעו בלבו של המכרז הציבורי. נטען כי חלקו היחסי של המערער בפרשה הוא הגדול ביותר, וכי המערער היה "הרוח החיה" בתיאום המכרזים שבהם עסקו שלושה אישומים (7 מכרזים) ונטל חלק משמעותי ב-4 אישומים נוספים (שכללו תיאום של 8 מכרזים). עוד צוין כי העונש המבוקש על ידי המדינה, מתבסס על ניתוח כל אחד מהאישומים כאירוע עצמאי, שלו יש לקבוע מתחם נפרד, ומכל מקום החמרת העונש מוצדקת בהינתן ריבוי העבירות שבהן הורשע המערער. המדינה מוסיפה וטוענת כי גם עונש הקנס מקל מדי, בהינתן היקפם הכולל של המכרזים שבהם פגע הקרטל, וכן בשים לב לטובת ההנאה שהפיקו המערער והחברה מהעבירות. אשר לשיקולים הנוגעים למערער, נטען כי לא ניתן משקל ראוי לעברו הפלילי המכביד, הכולל ביצוע עבירות שנועדו גם הן להטות מכרזים ציבוריים, שבוצעו בסמוך לעבירות נושא כתב האישום דנן (והובהר בהקשר זה שהמערער ביצע את העבירות בפרשה שלפנינו לאחר מעצרו וחקירתו בגין התיק הקודם). גם במישור זה נטען כי העונש שנגזר על המערער לא מרתיע דיו. אשר להודאתו של המערער, נטען כי זו באה בשלב מאוחר יחסית של ההליך וכי היא מבטאת קבלת אחריות במישור פורמלי בלבד.

6. בתסקיר המשלים שהוגש לעיוננו צויין כי זמן קצר לאחר מתן גזר הדין לקה המערער בהתקף לב, עבר שני צנתורים והושתל לו קוצב לב (ובעניין זה נפלה טעות בתסקיר, שכן האירוע התרחש לפני מתן גזר הדין). כן הוצג לשירות המבחן תיעוד רפואי שלפיו המערער סובל ממחלות לב, שבגללן יזדקק להשתלת לב עוד כשלוש שנים וכי השלכות המאסר בין כתלי בית הסוהר עליו תהיינה קשות ביותר (ראו פירוט בפסקאות 13-14 להלן). שירות המבחן עמד על דיווח שקיבל ממטפלת פרטית שאצלה מטופל המערער, שלפיו הוא מגיע באופן קבוע למפגשים, מבין את מעשיו וכי הוא היום מחובר יותר להתנהגותו העבריינית, ולמחשבה והתכנון שעמדו ביסודה. בנסיבות אלו, שבהן חלה החמרה משמעותית במצבו הרפואי של המערער, לצד שילובו בהליך טיפולי שנראה כי תורם להבנתו את התנהלותו הבעייתית, המליץ שירות המבחן שלא להחמיר בעונשו של המערער. עוד צויין כי אם יוחלט לתת עדיפות לפן השיקומי, מומלץ להטיל על המערער עונש שניתן יהיה להמירו בעבודות שירות, לצד צו מבחן.

7. בדיון שלפנינו חזרו הצדדים על טענותיהם בכתובים ובא כוח המערער הגיש את התיעוד שהוצג לשירות המבחן. בתום הדיון, הורינו על קבלת עמדת גורמי הרפואה המוסמכים בשירות בתי הסוהר בהתייחס לאפשרות הטיפול במערער, על רקע התיעוד הרפואי שהומצא על ידו, שתכלול התייחסות בין היתר לשאלה אם שירות בתי הסוהר ערוך למתן טיפול רפואי הולם למערער במסגרת עונש מאסר. בהמשך להחלטה זו הופנה עניינו של המערער לקבלת חוות דעת רפואית של מומחה בדבר מצבו הרפואי והוראות בדבר הטיפול הנדרש. ביום 2.4.2020 הגישה המדינה הודעה שאליה צורפו חוות דעת מאת ד"ר ישראל תמרי, מומחה למחלות לב ולצנתורי לב (שעל עיקריה נעמוד בהמשך; להלן: חוות דעת תמרי) וכן עמדת גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר על בסיס אותה חוות דעת, שלפיה הם יכולים להעניק למערער טיפול רפואי הולם.

8. בתגובה להודעה זו מיום 19.4.2020 (שהגשתה הותרה בהחלטה מיום 3.4.2020) טוען המערער כי גם חוות דעת תמרי מצביעה על כך שמצבו הרפואי סופני אלא אם יעבור השתלת לב, הליך שלשם הצלחתו צריכים להתקיים תנאים רבים – ובהן בין היתר מציאת תורם מתאים, וירידה במשקל. בקשר לתנאים שמנה ד"ר תמרי בחוות דעתו אשר בהתקייםם יוכל המערער לשהות בבית הסוהר, נטען כי המענה שנמצא להם על ידי שירות בתי הסוהר אינו מספק, ועלול לסכן את מצבו. כן חזר המערער על טענותיו להקלה בעונש.

9. לאחר עיון בטענות הצדדים בכתובים ושמיעתם בדיון על פה, ולאחר שבחנת את האמור בחוות דעת תמרי, אני סבור כי יש לדחות את הערעורים ולהותיר את גזר הדין של בית המשפט המחוזי על כנו, בכפוף לעמידת שירות בתי הסוהר בתנאים שמנה ד"ר תמרי בטרם יתחיל המערער לשאת בעונשו, כמפורט להלן. בפתח הדיון אציין כי לא ראיתי להיעתר לבקשת המדינה להחמיר בעונשו של המערער. אכן, חומרתם של המעשים שבהם הורשע המערער רבה, וכפי שצוין בפרשה אחרת בתחום זה יש לנהוג "גישה מחמירה ברורה, המתבטאת בהטלתם של עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח" (ע"פ 1408/18 מדינת ישראל נ' בן דרור, פסקה 46 (21.8.2018)). חלקו של המערער היה בין המרכזיים ביותר בפרשה שלפנינו, אשר העלתה "תמונה חמורה של קרטל מקיף, שיטתי ומתוחכם, אשר במסגרתו יצרו המעורבים מראית עין של מכרזים תקינים ותחרותיים וזכו – כל אחד לפי חלקו – בתמורה לא מבוטלת" (עניין בלווא, פסקה 61 לפרק גזר הדין; ע"פ 7068/06 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ, פסקאות 12-13 (31.5.2007)). זאת ועוד. מעורבותו של המערער במערך התיאומים המסועף הפיקה לו ולחברה תועלות אישיות פרטניות בדמות זכייה ב-4 מכרזים שונים, שבגינם התקבלו תשלומים בהיקף של מעל 8.5 מיליון ש"ח (השוו לתקבולים שקיבל ארו מיארה, נאשם בתיק המקביל, אף הוא מהמרכזיים בפרשה; שם, פסקאות 71-73). בהקשר זה אעיר, אף אם לא מקבלים את תזת המדינה שלפיה חלקו של המערער בפרשה כולה הוא הגדול ביותר (ראו למשל סעיף 36 להודעת הערעור), עיון בכתב האישום המתוקן שבעובדותיו הודה כאמור המערער מגלה כי מעורבותו הייתה למצער מהמרכזיות בקרטל, לצד מעורבים נוספים (וראו גם הבחינה שערך בית המשפט המחוזי בגזר הדין לגבי כל אחד מהאישומים, שם, סעיף 21).

10. ברם, בגזירת עונשו של המערער יש להתחשב בעונשים שהוטלו בסופו של יום על מעורבים אחרים בפרשה, שחלקם בפרשה מתקרב לחלקו של המערער, שכללו תקופות קצרות יחסית של מאסר מאחורי סורג ובריח (בפרט בעניינם של ארו מיארה וירון בלווא, שעליהם נגזרו, בהתאמה, 8 ו-11 חודשי מאסר בפועל). בפסק הדין בעניין בלווא, הוחלט כי עונשים אלה לא יוחמרו, הגם שנקבע כי הם מצויים על הצד המקל (ואעיר כי לא ראיתי להתערב באופן שבו סיווג בית המשפט את האישומים במקרה דנן כאירוע אחד, המתיישב עם הכללים שהותוו בנושא זה בפסיקה; ראו גם עניין בלווא, פסקה 59 לפרק גזר הדין). זאת בין היתר בשל חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות וכן בשל תקדימיות תמהיל העבירות שבו הועמדו הנאשמים שם לדין, שיקולים היפים גם לענייננו (שם,

פסקאות 62-63 לפרק גזר הדין). בעניין זה יובהר כי בניגוד לארו מיארה וירון בלווא, שאותם הזכרתי לעיל, המערער קיבל אחריות והודה בעובדות כתב האישום המתוקן במסגרת הסדר טיעון במהלך פרשת ההגנה. הגם שמבחינת החיסכון במשאבים ציבוריים שמניבות הסכמות בין רשויות התביעה לבין נאשמים, קיים הבדל בין הודאה שבאה לעולם בשלב מוקדם של ההליך לבין הודאה מאוחרת, איני סבור כי בענייננו ניתן משקל רב מדי להודאתו של המערער, אשר גם בשלב הדיוני שבו ניתנה, היא הובילה לחסכון לא מבוטל במשאבי התביעה ובית המשפט (ראו והשוו, בבחינת קל וחומר, להתחשבות בקבלת אחריות של נאשם על מעשיו בשלב הערעור, ע"פ 4045/18 פלג נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (26.5.2019)).

11. בצד האמור, איני סבור כי יש מקום להקלה נוספת בעונשו של המערער, כמבוקש על ידו. תחילה יש לומר כי חלקו של המערער אמנם קרוב לזה של חלק מהנאשמים בפרשה שצינתי, אולם בהשוואה ביניהם קיימות הבחנות העומדות לחובתו של המערער. כך, בניגוד לבלווא, שפעולותיו התמקדו בעיקר במכרזי ירושלים, פועלו של המערער ניכר בתיאומים שנערכו במכרזים שונים בכל רחבי הארץ, אף מעבר לאלה שבהם היה לו אינטרס אישי כי החברה תזכה, ועבור חלקו בשניים מההסדרים – קיבלה החברה תשלומים עבור אי התחרות (שבגינם הורשע המערער בעבירות הלבנת הון). לגבי ארז מיארה, כפי שצינתי בפסק הדין בעניינו, הגם שפועלו בהסדרים הכובלים הרבים היה מהמרכזיים בפרשה, ובעטיו זכה הוא לכינוי "אדריכל השלום", התועלות האישיות שהפיק במסגרת הקרטל היו פחותות במידת מה מאלו שהופקו על ידי האחרים (ובהם המערער שלפנינו), ואף לא יוחסו לו עבירות לפי חוק איסור הלבנת הון. כמו כן בעניינו של מיארה בית המשפט המחוזי ראה להתחשב במאמציו לשנות את מסלול חייו ונתן להם משקל נכבד (תוצאה שבה לא נמצא להתערב בשלב הערעור). בהקשר זה אציין כי לא מצאתי גם לקבל את טענותיו של המערער שלפיה מעורבות עד המדינה בקרטל בנסיבות העניין מצדיקה הקלה בעונשו, וזאת נוכח המיוחס למערער-עצמו בכתב האישום המתוקן, שבעובדותיו הודה, וכן בשים לב לעונש שנגזר עליו בסופו של יום.

12. מעבר להבחנות שעליהן עמדתי בין המערער לבין נאשמים אחרים בפרשה (ויוער כי לא ראיתי לקבל את ההשוואה שביקש המערער לערוך בין עניינו לבין גיל מיארה, נוכח חלקו המצומצם יותר של האחרון בפרשה), אני סבור כי בצדק שקל בית המשפט – בכף החומרה – את עברו הפלילי של המערער. כמתואר לעיל, בגדרי התיק הקודם הורשע המערער בעבירות של מתן שוחד, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט והטרדת עד. עבירות אלו בוצעו זמן קצר לפני הפעולות שביצע המערער בקרטל הגיזום, וכפי שטענה המדינה

– מעצרו של המערער וחקירתו בגין החשדות בתיק הקודם לא הביאו להרתעתו מפני ביצוע העבירות נושא ההליך דנן. בהינתן האמור, איני סבור כי הונחה עילה להתערבותנו באופן שבו שקל בית המשפט את יתר נסיבותיו האישיות של המערער, לרבות הנדבכים בהן שוודאי נזקפים לזכותו (כפעולות ההתנדבות שבהן עסק המערער לאורך השנים, ראו פירוט בסעיף 23 לגזר הדין). דברים אלה אמורים בכפוף להערוטיי בנושא מצבו הרפואי של המערער, שבעניינו חלה התפתחות מסוימת מאז ניתן גזר הדין, ושאליו אדרש כעת.

13. המערער טוען כי הוא סובל ממחלת לב קשה וכי מצבו הרפואי בכי רע, באופן המצדיק הקלה בעונשו לעונש שאותו יוכל לשאת בעבודות שירות. במסמך שכותרתו "אישור רפואי" מיום 12.12.2019 מאת ד"ר לביא קליין, מומחה לגריאטריה (הוא המסמך שהוצג לשירות המבחן, והוגש אף לעיוננו), צוין כי המערער סובל ממחלת לב סופנית, שבגללה יזדקק בעוד שנים ספורות להשתלת לב, וכי התגלתה אצלו אף מחלת ריאות חסימתית בדרגת חומרה בינונית קשה. עוד צוין כי המערער "לא ישרוד בתנאי כלא, ומרפאת הכלא אינה מסוגלת לתת מענה לצרכיו הרפואיים". בהמשך לדברים אלה הורינו, כמתואר לעיל, על קבלת עמדת שירות בתי הסוהר בשאלה אם הוא ערוך למתן טיפול רפואי הולם למצבו הרפואי של המערער. בחוות דעת תמרי עמד המומחה על תולדות מחלת הלב אצל המערער, וכן על ממצאי בדיקות גופניות שערך לו (לרבות צנתור לב ימני שנערך בבית חולים רמב"ם ביום 18.3.2020). צוין כי המערער סובל מאי ספיקת לב שמאלית סופנית עקב מחלת לב כלילית איסכמית, וכי מהמהלך הרפואי לאורך השנים עולה כי המחלה מתקדמת לאיטה. צוין כי המערער לא ילקה במוות פתאומי עקב הפרעת קצב קטלנית, בשל השתלת קוצב לב; וכי כיום אי ספיקת הלב מאוזנת באמצעות תרופות, אולם הוא יזקק "בעתיד הלא רחוק" להשתלת לב או לפחות להשתלת מכשיר LVAD, אחרת תוחלת חייו תהיה קצרה מאוד. ד"ר תמרי הדגיש כי תשובתו ביחס לשאלה אם תנאי המאסר עלולים להחמיר את מצבו של המערער ולקצר את תוחלת חייו ניתנת אך מבחינה קרדיאלית. תשובתו הייתה כי המערער יכול להיות אסיר בהתקיים התנאים כדלקמן:

1. דרוש לחצן מצוקה אם יהיה לבד בתא, או לחילופין שיהיה בחברת אדם נוסף.
2. חייב להיות אח/אחות שיהיו אחראיים שייטול את התרופות בדיוק כפי שקבע הקרדיולוג מבי"ח [...]
3. חייב להיבדק ע"י רופא (לאו דווקא קרדיולוג), כאשר הוא לא חש בטוב.
4. במקרה של הרעה כל-שהיא במצבו (סימני אי-ספיקת לב שמאלית), יש להפנותו מיידית באמצעות אמבולנס בלויית רופא לבית חולים.

5. במידה ונקבעה לו בדיקת מעקב בבי"ח, יש להובילו לשם באמבולנס. מרפאת אי-ספיקת לב כל 3 חודשים החל מיוני 2020. בדיקת אכו' לב הבא בספטמבר 2020. בדיקת מאמץ לב-ריאות אינה דחופה, רצוי שיבצע אותה לאחר ירידה משמעותית במשקל.
6. עליו להימנע מפעילות גופנית (אבל אינו חייב לשכב במטה כל היום).
7. לצוות הרפואי של שב"ס חייבת להיות אפשרות להתייעץ בשעת הצורך עם קרדיולוג מחוץ לשב"ס, רצוי עם הקרדיולוג המטפל (יש להשיג את מס' הטלפון הנייד שלו).
8. הואיל ועליו לרדת במשקל כתנאי להשתלת לב, יש להקפיד על דיאטה מתאימה (תכנית שיביא איתו) (עמ' 4-5 לחוות דעת תמרי).

14. בהודעת המדינה מיום 1.4.2020 הוגשה התייחסותה של רע"ן רפואת אסירים בשירות בתי הסוהר לתנאים שמנה ד"ר תמרי, שהשיבה כי ככלל ניתן יהיה לעמוד בתנאים שמנה המומחה, תוך פירוט המענה לכל אחד מהסעיפים שלעיל. עוד צוין כי גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר, לצד גורמי רפואה בקהילה, מסוגלים להעניק למערער טיפול רפואי כנדרש. לאחר שעיינתי במסמכים אלה, אני סבור כי לא קמה עילה להקל הקלה נוספת בעונשו של המערער מחמת מצבו הרפואי, וכי שיקול זה זכה לביטוי מספק בגזר הדין של בית המשפט המחוזי (ראו והשוו ע"פ 7453/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 15-16 (16.3.2011); ע"פ 7023/12 שרון נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (21.1.2013)). בהינתן האמור בחוות דעת תמרי, המומחה בתחום הרלוונטי למצבו הרפואי של המערער, אף לא מצאתי כי עניינו של האחרון בא בגדר המקרים שבהם נשיאה בעונש מאסר בפועל עלול לסכן את חיי נאשם שהורשע בדין או לקצר בצורה ניכרת את תוחלת חייו, ושבהם בית המשפט רשאי להטיל עונש חורג ממתחם העונש ההולם (וזאת מבלי שאקבע מסמרות בקשר לתקרת מתחם העונש ההולם שנקבעה על ידי בית המשפט המחוזי; ע"פ 5669/14 לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל, פסקאות 221-223 (29.12.2015) (להלן: עניין לופוליאנסקי)). כפי שהדגשתי בעניין לופוליאנסקי:

"גם נאשם החולה במחלה קשה, או כזה שהמאסר יסב לו סבל רב וייחודי, עלול להישלח לשאת בעונש מאסר בפועל, מאחורי סורג ובריח. הדברים נכונים גם כאשר עסקינן במי שמצבו הבריאותי רעוע. כבר נפסק כי '... מצב בריאותי קשה – איננו צריך בהכרח להקנות לעבריין פטור מעונש מאסר בפועל בגין מעשיו הרעים, ככל שעונש זה מוצדק לגביו לאחר הרשעתו' [...]. כאשר עסקינן במצב רפואי, ככלל, הנחת המוצא היא כי גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר ערוכים לטפל באסירים במצבים רפואיים שונים, כולל כאלה שאינם פשוטים כלל

ועיקר. את מצבו הרפואי של מי שהורשע בדין יש לאזן עם שיקולים רלוונטיים אחרים, ובכלל אלה הסיכון שנשקף לציבור ממנו. אין אפוא בדברינו אלה משום קביעת כלל שלפיו טענה לקיצור תוחלת חיים נושאת בצידה, מניה וביה, חסינות מפני עונש מאסר בפועל" (שם, פסקה 222).

כאמור, מבלי להקל ראש במחלת הלב שממנה סובל המערער, התיעוד הרפואי שהוגש לעיוני לא תומך במסקנה כי יש להימנע מהשתת עונש מאסר בפועל בעניינו (ראו והשוו ע"פ 4506/15 בר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 לפרק גזר הדין בעניינו של בר ופסקה 13 לפרק גזר הדין בעניינו של לגזיאל (11.12.2016); ע"פ 4301/15 פינטו נ' מדינת ישראל, פסקה 37 (5.1.2016); עניין לופוליאנסקי, פסקאות 190 ו-224). לפיכך, בכפוף למילוי התנאים שצוינו בחוות דעתו של ד"ר תמרי בהתייחס לשהייתו של המערער מאחורי סורג ובריח, איני סבור כי גם בטענות אלו יש כדי להצדיק הקלה בעונשו. לומר כי אם חלילה יוחמר מצבו המתואר של המערער, הוא יהיה רשאי לפנות לוועדת השחרורים לפי סעיף 7 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001, המוסמכת להורות על שחרור זמני או מלא ממאסר של אסיר שעקב חולניותו ימיו ספורים או שבשל חולניותו המשך שהות במאסר עלולה לסכן את חייו באופן ממשי.

15. לבסוף אציין כי לא ראיתי לקבל את טענותיו של העורר לגבי חומרת הקנס והחילוט שעליהם הורה בית המשפט המחוזי בגזר הדין. בכל הנוגע לחילוט, שיעורו נגזר מן הסכום שבו הורשע המערער – על פי הודאתו – בשתי עבירות לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון (116,500 ש"ח בגדרי האישום השני ו-57,500 ש"ח בגדרי האישום החמישי). לא מצאתי כי בערעור הונחה עילה להתערב בהוראה זו. באשר לקנס, בית משפט זה עמד לא פעם על הצורך להטיל קנסות משמעותיים בעבירות כלכליות, כדי שאלו תיהפכנה לבלתי משתלמות גם מההיבט הכלכלי ואין צריך להכביר מילים בעניין זה. בענייננו, העמיד בית המשפט המחוזי את עונש הקנס על סכום של 100,000 ש"ח. בהינתן הוראות סעיפים 47(א) ו-47א לחוק ההגבלים העסקיים (כנוסחם בתקופה הרלוונטית, ראו הערתי בעניין בלווא, פסקאות 12-13), שלפיהן עונש הקנס המרבי בגין עבירת צד להסדר כובל עומד על פי עשרה מהקנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וכן בשל היקף התיאומים שבגינם הורשע המערער (ובכלל זאת התיאומים שנועדו להבטיח את זכיית החברה), לא מצאתי כי יש מקום להתערב בעונש הקנס שהושת על המערער, הנוטה ממילא לדעתי לקולה.

16. סוף דבר: בכפוף לעמידת שירות בתי הסוהר בתנאים שמנה ד"ר תמרי בחוות דעתו, כלשונם, אציע לחבריי כי נותיר את גזר הדין בעניינו של המערער על כנו.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

המערער יתייצב לשאת בעונש המאסר בפועל שהוטל עליו ביום 28.6.2020 עד השעה 10:00 בבימ"ר ניצן, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתן היום, ט' באייר התש"ף (3.5.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט